

Wij basisscholieren: manifest tegen analfabetisme

Edien Bartels en Francisca Greiner hebben hun hart verpand aan een basisschool in Amsterdam-West. Gloedvol betogen zij in NRC-Handelsblad (3/10/2007, p.6): Leesachterstand is onnodig. Hieronder probeer ik hun betoog samen te vatten in de vorm van een manifest voor de eerstkomende jaarlijkse Alfabetiseringsdag.

1. Wij basisscholieren: wij krijgen niet het onderwijs dat we nodig hebben om een volwaardige plaats te verwerven in het voortgezet onderwijs en in de samenleving. Eén op de vier kinderen die uitstromen uit Groep 8 heeft wat leesvaardigheid betreft een achterstand van twee leerjaren.¹ Wij willen garanties dat iedere leerling aan het eind van de basisschool de eindtermen op het gebied van technisch lezen bereikt heeft. De Onderwijsinspectie verzekert ons dat *Iedereen kan leren lezen*.² Wij willen dat elke basisschool de hoogste prioriteit geeft aan het bestrijden en voorkomen van 'functioneel analfabetisme'.
2. Wij willen dat het leesonderwijs niet door andere vakken in het basisonderwijs verdrongen wordt. Er sluipen steeds meer vakken in het basisschoolprogramma die de omvang van het leesonderwijs bedreigen (burgerschapsvorming, budgetteren, seksuele voorlichting, verkeersles, zwemmen, etc.).
3. Wij willen dat ieder kind het recht krijgt op een *tweejarig* verblijf in het Groep 1/2. Het feit dat een kind toevallig op een ongunstig tijdstip jarig is, mag daar niet aan afdoen (tenzij het kind duidelijk vóórloopt in zijn of haar taal- en leesontwikkeling).³
4. Wij willen dat ieder kind het recht krijgt om méér dan acht jaar basisonderwijs te volgen als hij of zij dat nodig heeft om goed te leren lezen, - zelfs als daartoe aan sommige kinderen een kopklas (Groep 9) moet worden aangeboden.
5. Wij willen dat ieder kind het recht krijgt om een klas te doubleren, als dat nodig is om leesachterstanden in te lopen (maar wij ondersteunen uiteraard van harte het streven om de ondoelmatigheden van het leerstofjaarklassensysteem te doorbreken).⁴
6. Wij willen dat aan kinderen die ondanks hun leesachterstand naar een volgende leerjaargroep overgaan, adaptief onderwijs wordt gegeven, zo lang en zo intensief als nodig is om die achterstand tijdig in te lopen.^{5, 6}
7. Wij weigeren te aanvaarden dat dyslectische leerlingen minder instructie- en oefentijd krijgen dan ze nodig hebben om adequaat te leren lezen. De basisschool moet garanderen dat ook zij *zonder achterstand in hun leesvaardigheid* naar het voortgezet onderwijs doorstromen.

Tabel A. Vroege en late leerlingen

	vroege leerling Pietje	late leerling Marietje
verjaardag	31/12	1/1
entree in Groep 1	zodra de vierjarige leeftijd is bereikt	
duur van verblijf in Groep 1/2 ("kleuterschool")	1½ jaar	2½ jaar
entree in Groep 3 (1 september)	op 5½-jarige leeftijd	op 6½-jarige leeftijd
duur van verblijf in Groep 3/4/5/6/7/8	6 jaar	
exit uit Groep 8 (1 juli), entree in V.O. (1 september)	op 11½-jarige leeftijd	op 12½-jarige leeftijd

Wes Holleman

weblog onderwijs 6 -10-2007

www.onderwijsethiek.nl

¹ <http://www.onderwijsinspectie.nl/Documents/pdf/onderwijsverslag0405.pdf> (p.34 e.v.);

<http://www.onderwijsinspectie.nl/staatvanhetonderwijs/pdf/onderwijsverslag2005-2006-keur.pdf> (pp. 30, 134)

² http://www.onderwijsinspectie.nl/Documents/pdf/Lezen_A5_1

³ Sinds enkele jaren heeft een kind dat op 31 december jarig is slechts recht op 7½ jaar basisonderwijs (inclusief 1½ jaar kleuterschool, zie tabel A); de kleuterschoolperiode kan *slechts in uitzonderingsgevallen* verlengd worden, op basis van een speciaal handelingsplan.

⁴ Volgens de huidige overheidsnormen mag *slechts 1% van de leerlingen* doubleren.

⁵ Veel scholen stoppen veel te vroeg met onderwijs in technisch lezen (reeds in Groep 4).

⁶ Volgens de huidige overheidsnormen kan adaptief onderwijs uitsluitend *binnen de grenzen van het schoolschema* plaatsvinden.